

คำนำ

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุ (Aged society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยมีแนวโน้มที่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าสถานการณ์ประชากรสูงอายุ เป็นปรากฏการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในทุกด้าน โดยเฉพาะในระดับชุมชน แต่รวมถึงในระดับประเทศและโลกด้วย

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ดังจะเห็นได้จากการทำงานที่ผ่านมาในการขับเคลื่อนนโยบายการบูรณาการงานอาสาสมัครให้เป็นหนึ่งเดียว และได้พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครให้มีศักยภาพรองรับสถานการณ์การสังคมสูงอายุ เป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้สูงอายุ หรือ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) มีภารกิจในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง และขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ครอบคลุม 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงได้จัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ฉบับนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการดูแลผู้สูงอายุให้ครอบคลุมในทุกด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ปัญญาและความทรงจำ เศรษฐกิจ สังคม ที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนของแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คณะผู้จัดทำ

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) คือ บุคคลที่สมัครใจเป็นอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการช่วยเหลือการดำเนินงานตามภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ วิธีการที่กำหนด และขึ้นทะเบียนตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2564 โดยจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ชั้นเบื้องต้น จำนวน 18 ชั่วโมง หรือหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุที่กรมกิจการผู้สูงอายุกำหนด เพื่อยกระดับเป็น อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) สำหรับปฏิบัติภารกิจการดูแล ฝึกระวัง ช่วยเหลือ ค้ำครองพิทักษ์สิทธิ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุม ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ปัญญาและความทรงจำ สังคม เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีและนวัตกรรม

คุณสมบัติ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) สมัครใจ และมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่
- 3) กรณีในต่างประเทศ ต้องมีถิ่นพำนักที่ถูกต้องตามกฎหมายในประเทศนั้น ๆ
- 4) อ่านออก เขียนได้
- 5) ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม
- 6) มีความจงรักภักดี ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 7) เป็นผู้ที่มีเวลาให้กับการทำงานในบทบาท อพม.
- 8) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ชั้นเบื้องต้น จำนวน 18 ชั่วโมง หรือหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุที่กรมกิจการผู้สูงอายุกำหนด

การสมัคร

- 1) สมัครด้วยตนเอง
- 2) ทางอิเล็กทรอนิกส์
- 3) ยื่นใบสมัคร/ไปรษณีย์ที่กรม/พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด/ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง

บทบาทหน้าที่ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

- 1) ปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
- 2) ค้นหา ชี้เป้า เฝ้าระวัง สืบหาข้อมูล เสนอรายชื่อผู้ประสบปัญหาสังคมให้กับหน่วยงานในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความช่วยเหลือตามภารกิจ
- 3) ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาทางสังคม ประสานติดตาม เสนอแนะแนวทางการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนให้บริการและดำเนินงาน เพื่อพิทักษ์คุ้มครองสิทธิกลุ่มเป้าหมายตามกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และจัดกิจกรรมด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูคุณภาพชีวิตโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่นั้น ๆ
- 5) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางสังคมและเสริมสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาสังคม
- 6) ประสานและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาสังคม
- 7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จัดรณรงค์ให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของประชาชนกลุ่มเป้าหมายตามภารกิจกระทรวง พม.
- 8) ศึกษา พัฒนาตนเอง เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานในสังกัดกระทรวง พม. และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงาน

หน้าที่หลักของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) 3 ประการ

- 1) ดูแลผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม (สีเขียว) ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน (สีเหลือง) ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง (สีแดง) โดย พิจารณากลุ่มที่ทุกข์ยาก เดือดร้อน เพื่อดูแลคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ
- 2) เฝ้าระวังและเตือนภัย
- 3) จัดบริการและสวัสดิการสังคม

เลขประจำใจอาสาสมัคร 3 3 7 20

สูตรการทำงานของอาสาสมัครที่ดี

3 = ผู้สูงอายุแบ่งเป็น 3กลุ่ม

ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม
(สีเขียว)

ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน
(สีเหลือง)

ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง
(สีแดง)

3 = หน้าที่หลักของอาสาสมัคร

1) ดูแลผู้สูงอายุ

- กลุ่มสีแดง อย่างน้อย 5 คน
- กลุ่มสีเขียวและสีเหลือง อย่างน้อย 15 คน

2) เฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ

3) จัดบริการและสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ

7 = ดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้ง 7ด้าน

- 1) ด้านสุขภาพกาย
- 2) ด้านสุขภาพจิต
- 3) ด้านปัญญาและความจำ
- 4) ด้านเศรษฐกิจ
- 5) ด้านสังคม
- 6) ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม
- 7) ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

20 = กิจกรรม 20 อย่างในการดูแล เฝ้าระวังเตือนภัยทางสังคม และจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุทั้ง 3กลุ่ม และครอบคลุมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุครบทั้ง 7ด้าน

การดูแลผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน

- 1) ดูแลผู้สูงอายุตามความจำเป็น
- 2) พัฒนาคุณภาพชีวิต
- 3) ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ
- 4) ให้ความรู้แก่ครอบครัวและชุมชนเพื่อการดูแลผู้สูงอายุในเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ คือ

การรับประทานอาหาร

การอาบน้ำ

การแต่งตัว สวมใส่เสื้อผ้า

การเคลื่อนที่ภายในบ้าน

การใช้ห้องน้ำ/ห้องส้วม

การเดิน เคลื่อนที่นอกบ้าน

การทำหรือการเตรียมอาหาร

การทำความสะอาดบ้าน ถูบ้าน

การทอนเงิน/แลกเงิน/ใช้เงิน

การใช้บริการสาธารณะในการเดินทาง

20 กิจกรรมของอาสาสมัคร

ที่ทำให้เกิดการดูแลเฝ้าระวัง จัดบริการ และสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ทั้ง 3 กลุ่ม และมีความครอบคลุมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้ง 7 ด้าน

- 1) เยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุข
- 2) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในชุมชนที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้สูงอายุ
- 3) ให้ความรู้เรื่องภัยทางสังคมของผู้สูงอายุ (การถูกหลอกลวงทางทรัพย์สิน/ การถูกทำร้ายร่างกาย/การถูกทำร้ายจิตใจ/การถูกทอดทิ้ง/การถูกล่วงละเมิดทางเพศ)
- 4) ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิการเข้าถึงสิทธิและบริการต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ
- 5) ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและครอบครัว
- 6) ให้คำแนะนำในการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ/พาไปออกกำลังกาย
- 7) ดูแลเรื่องการรับประทานอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- 8) ดูแลเรื่องการใช้จ่ายของผู้สูงอายุ (ประเภทของยา/การรับประทานยาตามแพทย์สั่ง)

- 9) ประสานหมอครอบครัว/โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มาตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน
- 10) พาผู้สูงอายุไปพบแพทย์(ตามแพทย์นัดและกรณีฉุกเฉิน)
- 11) พาผู้สูงอายุไปทำธุระหรือทำธุระแทนผู้สูงอายุ
- 12) พาผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรม/การประชุมในชุมชน
- 13) พาผู้สูงอายุไปร่วมพิธีกรรมทางศาสนา (การสวดมนต์ไหว้พระ/พิธีเวียนเทียน/พิธีตักบาตร ฯลฯ)
- 14) พาผู้สูงอายุไปพักผ่อนนอกบ้าน (เดินเล่น/ไปสวนสาธารณะ ฯลฯ)
- 15) ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับการเคลื่อนไหวและการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ
- 16) ประสานหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ
- 17) รวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน
- 18) เผื่อระวังปัญหาและเตือนภัยที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ
- 19) เก็บข้อมูลสถิติผู้สูงอายุในชุมชน (จำนวน/อายุ/สภาพปัญหา ฯลฯ)
- 20) จัดงานประเพณีท้องถิ่นเชิดชูเกียรติของผู้สูงอายุ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ครอบคลุม ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้

ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ด้านสุขภาพกาย

ด้านสุขภาพจิต

ด้านที่อยู่อาศัยและ
สภาพแวดล้อม

ด้านปัญหาและความทรงจำ

ด้านเศรษฐกิจ

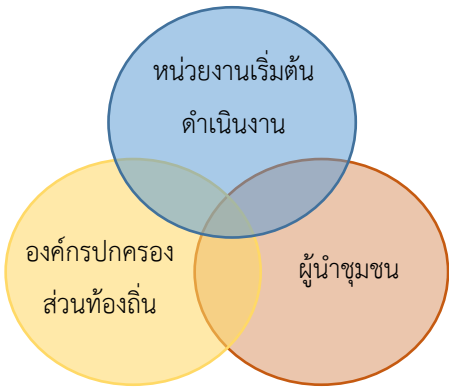

ด้านสังคม

หลักการสำคัญ

หลักการสำคัญของการดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ หรือ “อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)” คือ ต้องมีหน่วยงานหลักร่วมดำเนินงานในลักษณะหุ้นส่วนทางสังคม 3 ฝ่าย ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ทั้งด้านความรู้สึกรับทราบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของแต่ละฝ่าย (Social Partnership) คือ

- (1) หน่วยงานเริ่มต้นดำเนินงาน เป็นหน่วยงานกลางประสานส่งเสริมการดำเนินงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความมุ่งหมายให้เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่เป็นศูนย์คอยสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ (Focal Point) ในการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องของโครงการฯ ในระยะยาว (หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้เริ่มต้นดำเนินงานเองก็จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานเริ่มต้นดำเนินงานด้วย)
- (3) ผู้นำชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนงานในหมู่บ้านและท้องถิ่น

เหตุผลสำคัญของการทำงานในลักษณะหุ้นส่วนทางสังคม 3 ฝ่ายนี้ เพื่อสร้างเวทีให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมแบ่งปันความคิดและการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมาย คือ การร่วมกันสร้างคุณประโยชน์ให้ผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ผลดีที่เกิดจากการดำเนินงาน อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

การดำเนินงาน อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ที่ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในชุมชน คือ

- (1) ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ค้ำครองและพิทักษ์สิทธิทุกด้านจาก อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติ มีความเชื่อมั่นว่าจะไม่ถูกทอดทิ้งในบั้นปลายชีวิต มีความสุขตราบจนสิ้นอายุขัย
- (2) เกิดการประสานความร่วมมือในการสร้างระบบงานที่เข้มแข็งและมีการดำรงสภาพ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือค้ำครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุแบบระยะยาว โดยการมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนดำเนินงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และผู้สูงอายุในชุมชน

(3) เป็นการดำรงรักษาวัฒนธรรมไทยที่มีความเอื้ออาทรระหว่างคนในชุมชน

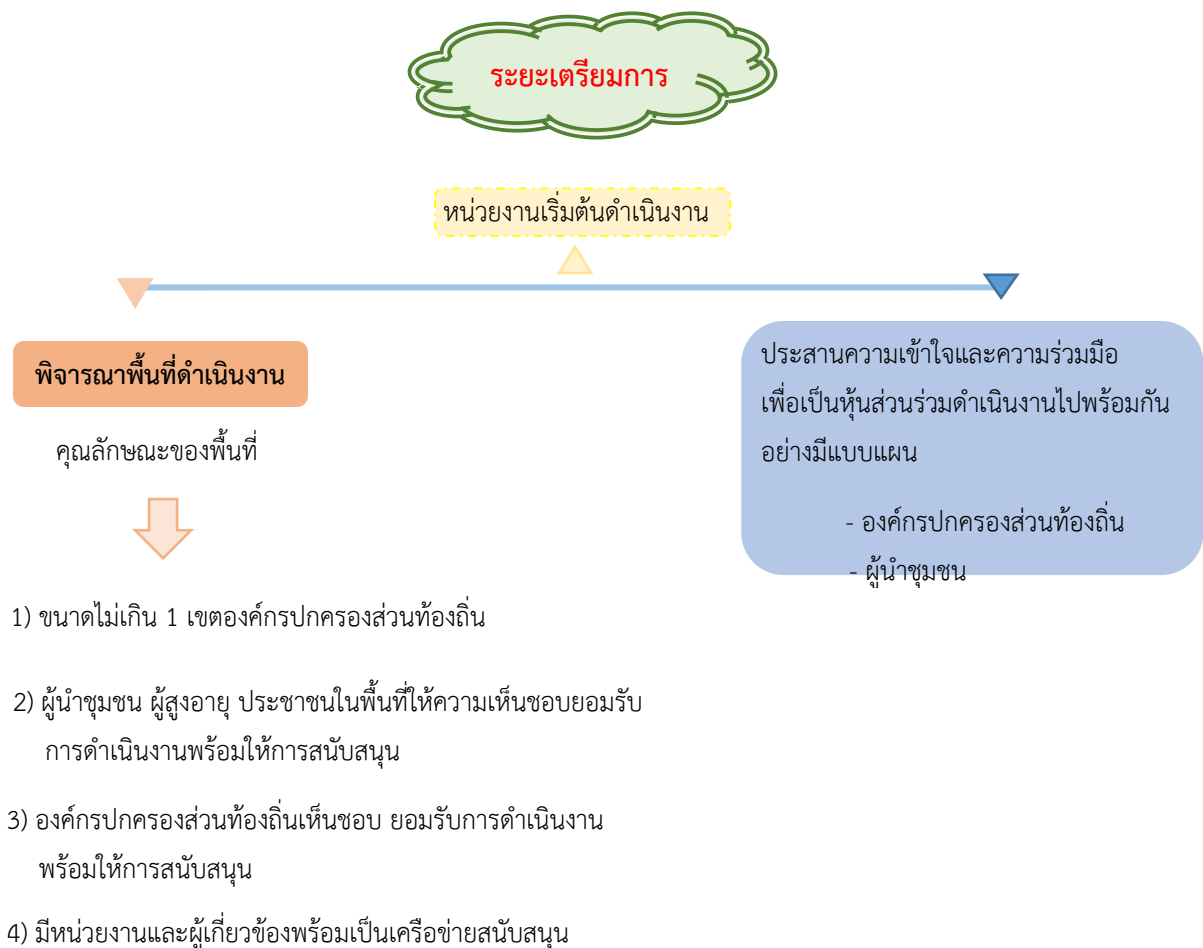
(4) เกิดการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชน และเครือข่าย ให้มีบทบาทในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในชุมชนอย่างถ่วงน้ำหนัก

(5) มีการดำเนินการช่วยเหลือ คุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ โดยให้การช่วยเหลือดูแล การเฝ้าระวังและเตือนภัย และการจัดบริการและสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนในชุมชนได้รับสิทธิทุกด้าน คือ การมีอายุยืน การได้รับการคุ้มครอง การได้รับการส่งเสริม และการมีส่วนร่วม

(6) เกิดระบบงานและกลไกระดับปฐมภูมิในชุมชน/ท้องถิ่น ที่จะใช้เป็นฐานดำเนินงานด้านผู้สูงอายุได้อย่างกว้างขวาง และสามารถปรับบทบาทปฏิบัติการกิจให้เอื้อประโยชน์ต่อบุคคลต่าง ๆ และชุมชนในภาพรวม

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ระยะเตรียมการ

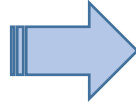

2.ระยะดำเนินงาน

หุ้นส่วนทางสังคม 3 ฝ่าย ประกอบด้วย หน่วยงานเริ่มต้นดำเนินงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชน ร่วมดำเนินงาน 8 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 สร้างความเข้าใจกับประชาชนและผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อให้ทราบ

- จุดมุ่งหมาย
- วิธีการ
- ผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

เกิดการยอมรับและพร้อมสนับสนุน

2.2 ขั้นตอนที่ 2 ประชุมประชาคมรายหมู่บ้าน และตั้งเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อคัดเลือกผู้สมัครใจเป็นตัวแทนจากทุกกองทุนหมู่บ้านไปปฏิบัติหน้าที่เป็น อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ของชุมชน

2.3 ขั้นตอนที่ 3 จัดฝึกอบรมตามมาตรฐานหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ชั้นเบื้องต้น จำนวน 18 ชั่วโมง หลักสูตรพื้นฐาน 6 วิชา ประกอบด้วย

- 2.3.1 ความรู้ทั่วไปของผู้สูงอายุ จำนวน 2 ชั่วโมง
- 2.3.2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จำนวน 3 ชั่วโมง
- 2.3.3 ทักษะพื้นฐานในการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 3 ชั่วโมง
- 2.3.4 การปฐมพยาบาลและการส่งต่อ จำนวน 2 ชั่วโมง
- 2.3.5 โรคที่พบบ่อยและกลุ่มอาการผู้สูงอายุ จำนวน 2 ชั่วโมง
- 2.3.6 ผู้ดูแล จำนวน 2 ชั่วโมง

อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ที่ผ่านการฝึกอบรมออกปฏิบัติงาน โดยมีหน้าที่หลัก 3 ประการ ดังนี้

1) การดูแลผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม (สีเขียว) ผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน (สีเหลือง) ผู้สูงอายุกลุ่มติดเตียง (สีแดง)

- ดูแลผู้สูงอายุที่ทุกข์ยาก เดือดร้อน
- ดูแลพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ

2) การเฝ้าระวังและเตือนภัย

3) การจัดบริการและสวัสดิการสังคม

อัตราส่วนการดูแลผู้สูงอายุของอาสาสมัคร

- ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านและกลุ่มติดเตียง (อาสาสมัคร 1 คน ต่อผู้สูงอายุ 5 คน)
- ดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม (อาสาสมัคร 1 คน ต่อผู้สูงอายุ 15 คน)

ระยะเวลาการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร

- เยี่ยมบ้านให้การช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มสีแดง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
- ตามความต้องการและความจำเป็นของผู้สูงอายุแต่ละคนที่อาสาสมัครให้การดูแล

- 4) ตัวอย่างกิจกรรมของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ในการดูแลช่วยเหลือ ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิ
- 4.1) เยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุข
 - 4.2) ดูแลอาหารการกิน
 - 4.3) ดูแลเรื่องยา
 - 4.4) ช่วยเรื่องออกกำลังกาย
 - 4.5) พาออกไปพบแพทย์
 - 4.6) พาแพทย์มาตรวจรักษาที่บ้าน
 - 4.7) พาไปร่วมงานในชุมชน
 - 4.8) พาไปพักผ่อนนอกบ้าน
 - 4.9) พาไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา
 - 4.10) ช่วยปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่ในบ้าน
 - 4.11) รวมกลุ่มผู้สูงอายุทำกิจกรรม
 - 4.12) ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุและครอบครัว
 - 4.13) ให้คำปรึกษาแก่ผู้สูงอายุเมื่อเกิดปัญหา
 - 4.14) ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ
 - 4.15) ให้ข้อมูลบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ
 - 4.16) ประสานหน่วยงานให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ
 - 4.17) เก็บข้อมูลผู้สูงอายุ
 - 4.18) เผื่อระวังปัญหาแก่ผู้สูงอายุ
 - 4.19) พาไปติดต่อทำกิจธุระหรือการทำแทนผู้สูงอายุ
 - 4.20) จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ

อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ต้องจัดทำข้อมูลสถิติผู้สูงอายุของชุมชน และจัดแสดงให้ประชาชนในชุมชนทราบ และเห็นได้อย่างชัดเจนในที่สาธารณะ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับ

- 1) ชื่ออาสาสมัคร พร้อมทั้งผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก เดือดร้อน (สีแดง) ผู้สูงอายุกลุ่มสีเหลือง และสีเขียว ที่อาสาสมัครรายนั้นให้การดูแลอยู่ โดยจัดแสดงรายชื่ออาสาสมัคร ทุกคนและผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม ทุกคนที่ได้รับการดูแล ค้ำครอง และเผื่อระวังจาก อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) แต่ละรายและอาจติดภาพถ่ายร่วมกับรายชื่อเหล่านั้น ทั้งนี้ ต้องคำนึงว่าจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่ด้วย
- 2) จำนวนผู้สูงอายุ ประเภทกลุ่มผู้สูงอายุ สภาพปัญหา ความต้องการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำเพื่อผู้สูงอายุ ฯลฯ

2.4 ขั้นตอนที่ 4 ส่งเสริม สนับสนุนการปฏิบัติงานของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) เพื่อเสริมสร้างให้ระบบงานและการทำหน้าที่ของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) มีความเป็นระบบและดำเนินการไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์สุขของประชาชนทุกคนในชุมชน ดังนี้

- 2.4.1 กำหนดบทบาทหน้าที่ของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ให้ชัดเจน
- 2.4.2 จำแนกผู้สูงอายุในชุมชนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ดิดสังคม ดิดบ้าน ดิดเดียว
- 2.4.3 กำหนดจัดแบ่งผู้สูงอายุให้อาสาสมัครแต่ละคนเฝ้าระวัง ดูแล และคุ้มครอง
- 2.4.4 จัดทำคณะกรรมการ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ประจำหมู่บ้าน
- 2.4.5 ช่วยเหลือการจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน แบ่งเป็น

- 1) ข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุรายหมู่บ้าน
- 2) ข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุภาพรวมของชุมชน
- 3) สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ
- 4) สถิติข้อมูลการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

- 2.4.6 สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของอาสาสมัคร
- 2.4.7 อำนวยความสะดวกสถานที่ในการจัดกิจกรรมของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) และผู้สูงอายุ
- 2.4.8 จัดบริการและสวัสดิการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

2.4.9 ส่งเสริมสนับสนุนการประชุมประจำเดือนของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) เพื่อให้มีโอกาสในการพบปะ แลกเปลี่ยน ทบทวนการดำเนินงาน แก้ไขปัญหา พัฒนางาน จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ ฯลฯ รวมทั้งเป็นโอกาสในการติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ

2.4.10 สนับสนุนให้ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) เป็นสื่อกลางในการนำความช่วยเหลือจากรัฐหรือองค์กรไปสู่ผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนให้ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) แต่ละคนสามารถช่วยเหลือ จัดสวัสดิการเป็นเงินค่าใช้จ่ายจัดซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค วัสดุ สิ่งของต่าง ๆ ฯลฯ ให้แก่ผู้สูงอายุ

2.4.11 ส่งเสริมให้มีแผนของชุมชนเพื่อผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุน

2.5 ขั้นตอนที่ 5 นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน

2.6 ขั้นตอนที่ 6 ติดตามประเมินผล เป็นระยะตลอดการดำเนินงานกับกลุ่มฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ประจำหมู่บ้าน อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) หน่วยงานดำเนินงานทุกฝ่าย ผู้สูงอายุ ครอบครัวผู้สูงอายุ ประชาชน ฯลฯ ประเด็นการติดตามประเมินผล ประกอบด้วย

2.6.1 การทำงานของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) คณะกรรมการ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ระดับหมู่บ้าน/ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

2.6.2 บทบาทด้านการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุ การเฝ้าระวังและเตือนภัย และการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมตามข้อ 2.6.1

2.6.3 ความถูกต้อง ความครบถ้วน ของขั้นตอนการดำเนินงาน

2.6.4 ความพอเพียง ความทั่วถึง ของการดูแล การจัดบริการและสวัสดิการ

2.6.5 ความครอบคลุม ความชัดเจน ของข้อมูลผู้สูงอายุ

2.6.6 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่รับบริการ ครอบครัวผู้สูงอายุ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด

2.6.7 การยอมรับและสนับสนุน ของบุคคลตามข้อ 2.6.6

2.7 ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีการรายงานและรับรายงานได้ทราบถึง สภาพการดำเนินงาน และการดูแลช่วยเหลือ ค้ำครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น

2.7.1 สมุดบันทึกกิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุของ อพม. (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

2.7.2 การรายงานผลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แบบฟอร์มการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)

แบบรายงานการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ปีงบประมาณ 2565

ของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ...../

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ

กิจกรรมที่ดำเนินการ	งบประมาณ (บาท)	วิธีดำเนินการ	ผลการดำเนินงาน จำนวน/ครั้ง/คน	หมายเหตุ
1.พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ				
2. จัดประชุม/อบรม/สัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพกลไกหนุนเสริมการดำเนินงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ) ในพื้นที่				
3. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ)				
4. ดำเนินการอื่น ๆ ระบุ				

ส่วนที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน

.....

.....

.....

หมายเหตุ : ส่งให้กรมกิจการผู้สูงอายุหลังดำเนินโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

แบบประเมินความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน

ข้อแนะนำ

- 1) เป็นการวัดว่าผู้สูงอายุทำอะไรได้บ้าง (ทำอยู่จริง)
- 2) เป็นการสอบถามถึงกิจกรรมที่ปฏิบัติในระยะเวลา 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา
- 3) เป็นการวัดระดับการพึ่งพิง หากต้องมีคนคอยดูแลหรือเฝ้าระวังเวลาปฏิบัติกิจให้ถือว่าไม่ได้คะแนนเต็ม
- 4) ถ้าหมดสติ ให้ 0 คะแนนทั้งหมด

ลำดับที่	กรณ (v) เพียง 1 ช่อง	คะแนน	รายละเอียด
1. Feeding (รับประทานอาหารเมื่อเตรียมสำหรับไว้ให้เรียบร้อยต่อหน้า)			
ได้คะแนน		0	ไม่สามารถตักอาหารเข้าปากได้ ต้องมีคนป้อนให้
		1	ตักอาหารเองได้แต่ต้องมีคนช่วย เช่น ช่วยใช้ช้อนตักเตรียมไว้ให้หรือตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ไว้ล่วงหน้า
		2	ตักอาหารและช่วยตัวเองได้เป็นปกติ
2. Grooming (ล้างหน้า หวีผม แปรงฟัน โกนหนวด ในระยะเวลา 24 – 48 ชั่วโมง)			
ได้คะแนน		0	ต้องการความช่วยเหลือ
		1	ทำได้เอง (รวมทั้งทำได้เอง ถ้าเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้)
3. Transfer (ลุกนั่งจากที่นอน หรือเตียงไปยังเก้าอี้)			
ได้คะแนน		0	ไม่สามารถนั่ง (นั่งแล้วจะล้มเสมอ) หรือต้องใช้คนสองคนช่วยกันยกขึ้น
		1	ต้องการความช่วยเหลืออย่างมากจึงจะนั่งได้ เช่น ต้องใช้คนที่แข็งแรงหรือมีทักษะ 1 คน หรือใช้คนทั่วไป 2 คน พยุงหรือดันขึ้นมาจึงจะนั่งอยู่ได้
		2	ต้องการความช่วยเหลือบ้าง เช่น บอกให้ทำตามหรือช่วยพยุงเล็กน้อยหรือต้องมีคนช่วยดูแลเพื่อความปลอดภัย
		3	ทำเองได้
4. Toilet use (ใช้ห้องน้ำ)			
ได้คะแนน		0	ช่วยตัวเองไม่ได้
		1	ทำเองได้บ้าง (อย่างน้อยทำความสะอาดตัวเองได้หลังจากเสร็จธุระ) แต่ต้องการความช่วยเหลือในบางสิ่ง
		2	ช่วยตัวเองได้ดี (ขึ้นนั่งและลงจากโถส้วมเองได้ ทำความสะอาดได้เรียบร้อยหลังจากเสร็จธุระ ถอดใส่เสื้อผ้าได้เรียบร้อย)

ลำดับที่	กรรณ (v) เพียง 1 ช่อง	คะแนน	รายละเอียด
5. Mobility (การเคลื่อนที่ภายในห้องหรือบ้าน)			
ได้คะแนน		0	เคลื่อนที่ไปไหนไม่ได้
		1	ต้องใช้รถเข็นช่วยตนเองให้เคลื่อนที่ได้เอง (ไม่ต้องมีรถเข็นให้) และจะต้องเข้าออกมุมห้องหรือประตูได้
		2	เดินหรือเคลื่อนที่โดยมีคนช่วย เช่น พยุง หรือบอกให้ทำตามหรือต้องให้ความสนใจ ดูแลเพื่อความปลอดภัย
		3	เดินหรือเคลื่อนที่ได้เอง
6. Dressing (การสวมใส่เสื้อผ้า)			
ได้คะแนน		0	ต้องมีคนสวมใส่ให้ ช่วยตนเองแทบไม่ได้หรือน้อย
		1	ช่วยตนเองได้ประมาณร้อยละ 50 ที่เหลือต้องมีคนช่วยเหลือ
		2	ช่วยตนเองได้ดี (รวมทั้งการติดกระดุม รูดซิป หรือใช้เสื้อผ้าที่ดัดแปลงให้เหมาะสมก็ได้)
7. Stair (การขึ้นลงบันได 1 ชั้น)			
ได้คะแนน		0	ไม่สามารถทำได้
		1	ต้องการคนช่วย
		2	ขึ้นลงเองได้ (ถ้าต้องใช้เครื่องช่วยเดิน เช่น walker 0)
8. Bathing (การอาบน้ำ)			
ได้คะแนน		0	ต้องมีคนช่วยหรือทำให้
		1	อาบน้ำเองได้
9. Bowels (การกลั่นถ่ายอุจจาระในระยะ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา)			
ได้คะแนน		0	กลั่นไม่ได้ หรือต้องการการสวนอุจจาระอยู่เสมอ
		1	กลั่นไม่ได้บางครั้ง (น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์)
		2	กลั่นได้เป็นปกติ
10. Bladder (การกลั่นปัสสาวะในระยะ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา)			
ได้คะแนน		0	กลั่นไม่ได้ หรือใส่สายสวนปัสสาวะ แต่ไม่สามารถดูแลเองได้
		1	กลั่นไม่ได้บางครั้ง (เป็นน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์)
		2	กลั่นได้เป็นปกติ

แบบสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่รายบุคคล
พื้นที่.....

ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	เลขบัตรประชาชน	ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์	สภาพปัญหาของผู้สูงอายุ	แนวทางการให้ความช่วยเหลือ	กลุ่มผู้สูงอายุ			หมายเหตุ
						ติดสังคม	ติดบ้าน	ติดเตียง	

ผู้สำรวจ ชื่อ - สกุล
ตำแหน่ง
วันที่

แบบสรุปข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่

ที่	รายชื่อ	สภาพปัญหาของผู้สูงอายุ (✓)						กิจกรรมทางสังคม (✓)					วิธีการช่วยเหลือ	ผลการให้ความช่วยเหลือ	ผู้รับผิดชอบ
		อยู่ลำพัง	รายได้ไม่เพียงพอ	รับภาระดูแลลูกหลาน	หลงลืม	พิการ โปรรูป	ซึมเศร้า	อื่น ๆ โปรรูป	สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	คลังปัญญา	อาสาสมัคร โปรรูป	นักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ			
1.	ชื่อ - สกุล อายุ ปี (.....) ติดสังคม (.....) ติดบ้าน (.....) ติดเตียง														เจ้าหน้าที่ อปท. ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง อาสาสมัคร ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง
2.	ชื่อ - สกุล อายุ ปี (.....) ติดสังคม (.....) ติดบ้าน (.....) ติดเตียง														เจ้าหน้าที่ อปท. ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง อาสาสมัคร ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง
3.	ชื่อ - สกุล อายุ ปี (.....) ติดสังคม (.....) ติดบ้าน (.....) ติดเตียง														เจ้าหน้าที่ อปท. ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง อาสาสมัคร ชื่อ - สกุล ตำแหน่ง

แบบสรุปผลการรายงานและติดตามผลการดูแล คุ่มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในระดับพื้นที่
พื้นที่

กลุ่มผู้สูงอายุ	จำนวนผู้สูงอายุ			สภาพปัญหาผู้สูงอายุโดยรวม	แนวทางการดำเนินงาน	ผลการดำเนินงาน
	ชาย	หญิง	รวมทั้งสิ้น			
ติดสังคม						
ติดบ้าน						
ติดเตียง						

สรุปปัญหาของผู้สูงอายุ

- อยู่ลำพัง จำนวน..... ราย
- รายได้ไม่เพียงพอ จำนวน..... ราย
- รับการดูแลลูกหลาน จำนวน..... ราย
- หงสึม จำนวน..... ราย
- พิการ จำนวน..... ราย
- ซึมเศร้้า จำนวน..... ราย
- อื่น ๆ (ระบุ)..... จำนวน ราย

สรุปปัญหาของผู้สูงอายุ

- สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ จำนวน..... ราย
- นักเรียน ร.ร.ผู้สูงอายุ จำนวน..... ราย
- คลังปัญญาผู้สูงอายุ จำนวน..... ราย
- อื่น ๆ (ระบุ).....จำนวน..... ราย
- อาสาสมัคร (ระบุ)..... จำนวน ราย